

מבעד למסוה

(שעורים בהסתמלות)

מספרים כי פעם באו חסידים לפני הצדיק וצעקו: רבי! הושיעאנא! קרובך שמריל הולך מסוכן ר"ל, הוא נוטה לכזות! — עט! — ענה הרבי בניהותא ונענע בידו: סבורים היו כלם כי הוא אי שיהיה וישתדל בעד קרובו החולה, וחלכו להם: לאורתא נכנסו אליו בניהבית ביללח: רבי, גוואלד! שמריל כח!... — עט! — ענה הרבי בניהותא ונענע בידו כדרכו: סבורים היו כלם כי הצדיק יודע מסתמא מה שהוא עושה ולא יחרוש... למהר רצו אליו ואמרו: רבי! ה'נפטר' כבר מסריח... — מה? — נזעק הרבי — הוא מסריח? ובכו, הובילוהו לקבורה!... כלפי מאי ספרתי לכם כל זאת? — כלפי היהודי שלנו מפתח תקוה שמכר את הקרקע לגויים, כידוע.

כשפנה היהודי הלך אל "שר הכספים" ביפו ובקש רחמים: אנא, אדוני המנהל הראשי, הושיעאנא! מה לך את הרכוש, את הפרנס ואת פרות הוהב למשכנתא, וגם תכשיטים אתן לך לבטחון: אדם פטרה, "ברקת" ויהלם, ואתה תתן לי רק הלואה פורתא של מיאות אחדות פונטים כדי לעכר את פרדסי והיה לי פתח תקוה לתנצל מחובותי... — עט! — ענה הזקן בשבתו על הכר ה'היסטורי' בנענעו במטפתו באויר כטחנת הרוח — מה'מה'מה הוא רוצה, דרף'משל?... הלואה על ה"באיארה" שלו? יש לנו כ"ה די "באיארות" משלחם ב"פורטפיל" שלנו... תכשיטים הוא נותן? — הוא עצמו "תכשיט" יקר, הוא וכל יוצאי הלציו... לא! זה בנק! עם "פ"פ"פרוטסט" דרף'משל... זה לא ועד'הצירים!... הלך היהודי אל "הבר האמנים" שלנו בירושלם והסביר להם עפ"י פרד"ם כי מוכן הנהו לזכר את הפרנס לאחב"י בפחות המש מאות פונט, ואם אין יאולץ למכר לנכרים... — עט! — ענה מנהיגינו, הוא "בא רק" לאיים עלינו, ילך לו לבני'בנימין ב"פ"ת... והלך היהודי לנוע על כל העצים מפרדסו לפריז, מפרזו למצרים וממצרים ועד הנה, וידבר "אל העצים ואל האבנים" במשך תשעה ירחים שלמים, עד שבא סו"ס לנוע גם על האטד...

וכשבאו אל מנהיגינו ואמרו להם כי הנהלה עברה לגויים והענינו סת בשבילנו לעולם ועד, ולא זאת אלא שהוא כלומר הענינו, מסריח במחילה בעתונים שלהם, קפץ ה"צדיק" שלנו על היהודי הלך ואמר שמוצה ל ק ב ר ו ... אין אני מנהל ראשי חלילה אף לא סגן'מנהל "קרייסט", וא"א בקי כמותם בעניני השולחנים והמחותנים שלנו בארץ, ואולם יודע אני רק זאת כי צדקו מאד דברי הפתגם הצרפתי: On n'est trahi que par les siens. ובעברית זאת אומרת: ימחרסיך ומתריביך כי מך יצאו... וגם זאת ידעתי כי שניהם קיימי הפעם מצות "גאולה" שלמה מישראל לגויים ב"פ"ת וזכו ב"ה להניח אכן היסוד לישוב זר ולהפריז בין הדבקים מכפר'סבא עין'הוי, כהרזיה ועד פ"ת שהיו עד כה לקו אחר, ובזכות זה יזכו שניהם אי"ה להרשם באותיות ה'ה' ב דבריו ימי הישוב החקלאי של האגודה המושלמית הנוצרית... ואם לא תגידו בנת, אגלה לכם סוד קטן, כי רק לפני ימים אחדים, בחוהמ"ס האחרון, באו שני שליחים ב"פ"ת לירושלם — חד מהם שב מסכן לביתו יום אחד לפני מיתתו — והשתוללו להשיג סכום ידוע מקרן'הגאולה לתכלית זו, וטען מנהיגנו בכל כחו כי קרן'הגאולה שייכת לקרן

הקימת, וק"ק לעולם'הבא, כמו שנאמר שאינה עוסקת בגאולה מישראל... ושכה כנראה להוסיף עוד פרט קטן כי קרן'הגאולה כבר אכלוה בימי חזקיהו... וביהור הושש הוא מאד שמה יודע הלילה למנדבים כי קנו בכסף'הגאולה איזה פרנס שם ב"פ"ת, ויבאו עליו בתרעומות... כדי להרגיע את רוחו של מנהיגנו הגדול, הייתי מציע לאסף התימות מהמנדבים — כיון "אנקטה" בלע"ז — כדי לראות אם אמנם ימצא אף אחד מהמנדבים, של קרן' הגאולה אשר יתנגד להפריש סכום ידוע כדי לגאל "איזה פרנס" ידוע ב"פ"ת? ואנכי הייתי שואל ב"אנקטה" זו מאת מנדבו קרן'הגאולה אם היו מסכימים למשל, גם לגאל איזו נחלה בעירטן מנדבים שהיתה בין זכרון'משה, יניע'כפים, עורה, ופנו אל כל השכנים לקנותה ונתעוררו כלם ובחרו מייד ועד אשר לא קנה, כמובן, ועכשיו עומד שם לתפארה, "תפלה" חדשה ככל בעזרת ישראל... ומדי דברי ב"פ"ת, נזכרתי במעשה נורא שקרה שם: ר' ישמעאל — רמ"ן — מצא אצל אחי "גמסין", תוכו חתך וקליפתו זרק אל הירקון, כמש כמו שעשה עמלק בשעתו. זוכרים אתם את החומש: "ויזכרו את הנהשלים" עם פירש"י והגימטריא של בעל'הקורים?

ולא להנם נאמרו שם פעמים: מהה תמחה! אל תשכחו! ואמנם לא שכחו, ובפרדסו של ב' — מסום זמון לפורעניות — נסתרם למחה'אחר מיבני'דודנו, לקיים מה שנאמר: עין תחת עין, רגל תחת רגל וכיוצא בזה... ויש אומרים כי מפני סכנת דרכים ב"פ"ת ניסרה שם חברת אהר"י ו'ת נגד זה ובקרוב יפתחו סניפים גם ביתר המקומות בארצנו, כי אין גבר בטוח לבוא שלם לביתו... ולא רק אותנו בלבד הם מכרסים, במחילה, אלא גם את לשוננו, "לשון האם" שלנו, עד השרש, וחברת "למען ירושלם" תחת נשיאות המושל בעירנו — תוכיח! בחוהמ"ס קבלתי קלר'הזמנה בשלש השפות הרשמיות בארצנו: ערבית, אנגלית ו... סורית באותיות עבריות, ושם סראתי לאמר: **ירושלם**, "בעד חברת" כמו "בשיר'המעלות" לילודות: "מכשפה תחיה לא", טעות הכתוב'הזעזער, כמובן, ובהזמנה זו מודיעים לי, כמובן, כי חברת "בעד" ירושלם מתכבדת להזמין את כבודי לתערוכה של הציורים המציירים (בירושלם, כנראה, מציירים הציורים בעצים ואינם מחכים לציירים) את הספר של "גמסין", מאת א ב ל פ ו.

הקרתי ודרשתי בכל המלונים והילקוטים באות ג': גנוסר (לא של בן'נחום ביפו!) גניזה, גניזים גם הישתי ב"גמסין" וקראתי "אצל" וה"צדה" ולא נתקרה דעתי עד שקראתי באנגלית ומצאתי כי זהו התרגום המלא Genesis כלומר ספר בראשית... ואני לא ידעתי כי רק בשמחת'תורה זו זכיתי להיות "התן'גמסין", ואי"ה בשבת זו יקראו בכל בתי'הכנסיות את פרשת "גמסין"... אנכי נודע לי כי זה התרגום העברי נעשה ע"י ג' ו' וטעות גוי כלתר ביהוד אצלנו... נכנסתי למגדל'הדר וקבלתי ע"י השער פתקת'כניסה א נ ג ל י ת לתערוכה העברית ומצאתי שם — נהשו את מי? — את "הרבי" שלנו עם זוגתו שתהיה. כבר אמרתי לכם, במדומי, כמה פעמים כי א"א בקי כ"כ בעניני ציורים... כי הלא מבקר אמנתי אנכי! — ובכ"ז קניתי לי "קטלוג" והבטתי, כנהוג, שלש פעמים בספר ופעם אחת על הקיר והאמינו לי, תלמידי החביבים, כי יותר מיפה שכתוב כאן — "בקטלוג" — ראיתי לא על הקירות אלא בתוך האולם ויותר מיפה שראיתי מתחת למסוה, שמעתי סביבי, כי אזנים לכתל זל'עזמות"... לפני עמד אדם צהבהבי, חבוש ירמולקה

שחורה לקצה ראשו וחביט אל ציורי "גמסין", "כתרנגל" בכני'אדם... בפנה אפלה אחת עמד זוג צעיר, קצין נבה ואשתו דקה ונחמדה ומתוכחים באנגלית על תמונה אחת: הוא אומר: "מרים" והיא אומרת: לא בני "יהודית" עד שפתחו את הספר ומצאו כי זה הזקא: י ו ס פ... באולם הכניסה עמדה קבוצת הלוצים והתוכחו ביניהם: — מהיכן הוא פן זה, שאל אחד מהם, מפולניה או מרוסיה? — מרוסיה, ענה השני. — ומה מעשהו? — הוא ציר אמן. — לא זאת! — קרא השואל — כלומר אני רוצה לדעת מיכה הוא סת פרנס?... ואני, — מיכה אכהד? — התענינתי יותר במדור ההתללי של התערוכה, ועיני נמשכה מייד אל הקריקטורות של הול'השנים היושבים בלחיים קשורות ומחכים בצורות שונות באולם ה"דנטיסט". ואנכי עלה על זכרוני מעשה קטן שספר לי בזמן האחרון רופא'שנים בעירנו: עוקר'שנים מומחה זה פנה לאחר מלקוהותיו — כך ספר לי — ואמר לו: — יודע אתה? תמיד הוצאתי שן תחלונה לאשתך. — הוי, מיכה אני מקנא בשן ההוא, קרא

הבעל.

— ומדוע ? שאל הרופא בתמהון.
 — מפני שזכתה לצאת מתחת לשונה של הפלוגית שלי...
 הוא מקנא בשן אשתו ואני מקנא דוקא בבני-דודנו לא הלילה טפני רב עשרם כי הלא "אין כסף לארון זה!" בידוע, ו"הסאבאח" שלהם יוכיח!
 וכשקראתי בשבוע זה ע"א הקמאצים בועד-ההנוף ודרישות בני-דודנו מהנהלת החנוף בא"י זכרתי מעשה שראיתי בעיני לפני חג סוכות:
 מנהלת ביה"ס עברי בעירנו נכנסה לבית מסחר ספרים וראתה מפת ארופה בעברית, ופיפיתו של שם באהלי יפת, והשתוקקה מאד לרכש מפה כזו לבית-מדרש-היא ארבעים גרוש! ואולם עד מהרה נזכרה כי התקציב של ביה"ס אינו מרשה הפנקס פתוח והחנוני אינו מקיף עוד, רגע הביטה בקנאה אל המפה העברית ויצאה במחי נפש ובידים ריקות...
 ובערב סוכות בין השמישה נקריתי בבית-מסחר הספרים הנ"ל והנני ערכי אחד נכנס ברעש רגלי "גלובוס" על השלחן ושאל: "קאדיש האדא, יא האוואג'א?" (מה מחיר זה ארובי?) והוציא ארנקו אשר למתניו, התיר צהרה, הוריק אותו לשלם במוטב כספו כפי דרישת הסוהר.
 — "האת כמאן" (תו עוד!) הוסיף

הערכי, ומפר כי בא היום מסלט והביא עמי מאה לירות לקנית צרכי בית-הספר ונשארו לו עוד 10 פונט להוצאות.
 — יש לי ככשירי "פיוזקה" ענה הסוחר, ואולם מפני איהור הזמן לכבוד השבת (בינתיים ראה את מונבות השוטרים העומדים "על המישור" לשבת) לא אוכל לצערי להראות לך עכשיו את הסחורה.
 — "מעליש!" (אין דבר!) קרא "קונה הכל" מסלט, תן את "המזיקה" יאללעה! והסוחר נאלץ להוציא את כל המכשירים ולקבל במחילה את כל הכסף שנתן לו הערכי — ושקבל זה האחרון, כמובן, מהממשלה...
 וגם הנדיב מאמריקה מר נתן שטרונים שלנו לא שכח הלילה את בני-דודנו ושולח לזם כסדר ע"י חדר' פול שלנו את אלף הדולרים לטובת החנוף שלהם ביפו, כי ישראל נתבע ונותן, ואפילו לא נתבע ונתן" כיהוד לגויים, מפני דרכי שלום... והתקציב הסניטרי של ועד הסיוע המאוחד האמריקני שנמסר עכשיו לאחרים — יוכיח!
 ואעפ"כ אין מה להתאונן, עיני החנוף שלנו הולכים ומתקדמים בארץ בקרוב תפתח כהלקה למדעי הרוח במכללה, זהו "מאורע" גדול, והתחדשות לשנה החדשה, איך אומר הפתגם הרוסי? — "הצפור הולם על הדוחן" והרוקטור שלנו הולם על הדרו כן באוניברסיטה...
 וב'ה תמו ימי החפש והאספות ובאו

ימי הלמודים בועד-ההנוף וביהוד ב"אליאנס" ואפילו ב"מיסלנדוי" והמזויים העברים נגשו במרץ רב ובנחות חדשים ללמוד חצי יום הנולדת-פנקסים וחצי יום לבקש הוצאות לשלם את החובות...
 כמו שאומר שם "שואליק בר-כירב" בתזיון המיניאטורית, או בערך כך:
 "הלמודים כה נוראים הפך עם גם יום גם ליל; והמכנסים נקרעים אין צאת בהם אף לטיל..."
 "אין תל-אביב אין רטיסבון ולפוטבול בא הטור; יש טפה וגלובוס ישנו וגם לטוד זכות וחוב..."
 * * *
 וביום האסון של חג הסוכות הלכתי גם אני להתפלל עם כל הנכבדים בבית-הכנסת של המסוכונים" אצל הבוכרים, ואמנם היה לי שמר הלכות עד לשכונת החוקה וזו כי זכרתי לראות בעיני את ה"רבי" לבוש במצנפת בוכרית ובגלימא-דרבנן שלהם בשלל צבעיה הקמתיים, גונים, צועקים מכל המינים בקשת בשישים ביום פגיו, זכה באד קנאתי בבוכרים שזכו לקבל את הרבי בסוכה הגדולה והיפה שלהם, והתעללו והשתכנו עוד יותר בתוף נבתייהם הרחבים מרב נוח בשבעים מפי ה"רבי" בפרוש:

כלומר: "אנה ננו הבוכרים"...
 ואי"ה בקרוב בימינו נזכה לראותו לבוש מונבת ו"גליבי" ארגמן או תכלת בלכתו עם קציניו אל "ההורבה" להתפלל אצל האשכנזים, וחבוש "לפ'ה" שחורה (מצנפת) בלכתו לעשות "קידוש" אצל הספרדים בימי החג...
 והכל כמובן, בשביל שווי המשקל...
 ובליל שמחת-התורה עשיתי "הקפות" על בתי-הכנסיות בעירנו, נכנסתי ל"חורבה" — לא יחידה הלילה אלא בלויית מורי ומורות דרך — ומצאתי מנינים אחדים של יהודים זקנים ויהודיות צעירות... כשפתח החזן-הקנטור את שירתו המסולסלת ב"אתה הראית לדעת", התבוננתי אל האורחים האמריקנים המעטים היושבים ב"מזרח" ובמלון המרכזי, והרגשתי כי פה נחזין להראות כנראה, "פספורט" אמריקני כדי לזכות לעליה או להקפה יפה, והלכתי אל בית-כנסת של... החסידים.
 קבוצה קטנה של "הסידים" שמחים וששים בתורה, עוד לפני הקידוש, אחד מהם אחז את ה"ספר" בידו האחת ואת הקטן, כלומר את בני בורע השניה ומרקד, וכלם יוצאים "רונדו" מסביב לתומני שנתבולל בין החסידים מכים

לפניו באצבע צרדה והוא קופץ בסערות תימן תחת ה"קאפילוש" השחור שהלכתי שיה לו אשתו האשכנזיה...
 ובקלויו של חסידי "קרלין" שכחה וששון, כלם מקיפים את השלחן, ואחד מהם, חבוש מונבת לקצה הירמולקה הלבנה אשר לראשו, מפזז ומכרכר ברב התפעלות ושמחה — זהו אביו של הנרצח בשני לנובמבר...
 ואני באתי הנה לא לראות, כי אם להרגיש... והנה תקעו בידי "ספר-תורה" וכן גם לבני-לוייתי — שורה שלמה של "גלוהים" מוזינים בספרים — והחזן הולך לפנינו וקורא פתאום: "עוזר דליס, הושיעא-נא!"... — וירגישו-נא אלה ה"דייטשים" מעם של הקפות!
 ובכן נפל לוידי-גארג' ובמקומו עלה לא אסקוט ולא גריי, אף לא קורוזן אלא — בונאר-לאו! אל תקרא בונאר-לאו, אלא — בונאר-כך...
 אמנם, "הרבי" מלונדון נפטר אבל ההאמטיל הי זקיים וגם אותו ה"חדר" ממש... השאלה היא רק אם יהלו ללמד את החומש שלנו עם פירוש בונאר-לאו, בשביל בני-דודנו ובונאר-כך" בשבילנו?
 עזימות